

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Західноукраїнського
національного університету

Микола ДИВАК

5 січня 2026 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Бударного Сергія Володимировича
на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових
технологій», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»**

ВИТЯГ

із протоколу засідання фахового семінару
кафедри безпеки та правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного університету
від 2 січня 2026 р., протокол № 6

ПРИСУТНІ: Юлія МУРАВСЬКА, к.е.н., доцент, завідувач кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету; д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права і процесу, т.в.о. декана юридичного факультету Західноукраїнського національного університету Валентина СЛОМА; д.ю.н., професор, професор кафедри безпеки та правоохоронної діяльності, заступник декана юридичного факультету Надія МОСКАЛЮК, д.ю.н., професор, професор кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету Сергій ГОРДІЄНКО; д.ю.н., професор, професор кафедри безпеки та правоохоронної

діяльності Західноукраїнського національного університету Василь ОМЕЛЬЧУК; д.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії права та контитуціоналізму Західноукраїнського національного університету Андрій КОЛЕСНИКОВ; д.ю.н., професор, професор кафедри теорії права та контитуціоналізму Західноукраїнського національного університету Тетяна ДРАКОХРУСТ; доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правознавства і гуманітарних дисциплін Вінницького науково-навчального інституту економіки Західноукраїнського національного університету Ірина СВІТЛАК; к.е.н., доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету; Людмила БУДНИК; к.ю.н., доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету Юрій ГАВДЬО; к.е.н., доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету Ольга КАРАПЕТЯН; к.е.н., доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету Тетяна СЛІПЧЕНКО; к.ю.н., доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету Роман ОЛІЙНИЧУК; к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету Юрій ПЛЮКОВ; к.ю.н., доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету Валерій КАНЮКА; доктор філософії з права, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Ганна ПОПЕРЕЧНА, ст. викладач кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету Іван МЕЛЬНИК; викладач кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету Сергій ВОЙТОВИЧ; аспіранти.

З присутніх – 6 доктори юридичних наук, 6 кандидатів юридичних наук – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження дисертанта Бударного Сергія Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання використання

цифрових технологій», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо його рекомендації до захисту.

СЛУХАЛИ:

Доповідь дисертанта Бударного Сергія Володимировича про результати дисертаційного дослідження на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Бударного Сергія Володимировича зробив доповідь про основні положення дисертаційної роботи, наукову новизну та найбільш вагомі теоретичні і практичні результати дослідження, які виносяться на захист.

Учасниками засідання фахового семінару кафедри були поставлені наступні запитання доповідачу:

к.ю.н., доцент Валерій КАНЮКА: Сергій Володимирович, скажіть будь ласка, у чому полягає наукова новизна Вашого підходу до правового режиму цифрових об'єктів у цивільному праві?

Сергій БУДАРНИЙ: Дякую за запитання! Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні гібридного підходу до правового режиму цифрових об'єктів, який виходить за межі традиційної дихотомії «річ — нематеріальне благо». У роботі доведено, що повне перенесення класичних речово-правових конструкцій на цифрові об'єкти є методологічно помилковим, однак їх повне заперечення також не дозволяє забезпечити оборотоздатність цифрових благ. Запропонований підхід допускає функціональне застосування окремих елементів речового та зобов'язального регулювання залежно від мети правового впливу. Ключовим є акцент не на фізичному володінні, а на правомірному доступі та використанні цифрових об'єктів. Такий підхід створює теоретичну основу для подальшого розвитку договірних і спеціальних правових режимів у цифровому середовищі.

к.ю.н., доцент Роман ОЛІЙНИЧУК: Сергій Володимирович, скажіть будь ласка, чому, на Вашу думку, цифрові технології не можуть розглядатися виключно як об'єкти права інтелектуальної власності?

Сергій БУДАРНИЙ: Дякую за запитання! Цифрові технології за своєю природою мають складний, системний і багаторівневий характер, що унеможливорює їх зведення до одного окремого об'єкта права інтелектуальної власності. Вони поєднують результати творчої діяльності, технологічні процеси, алгоритмічні рішення та інформаційні масиви, які функціонують у тісному взаємозв'язку. У цивільному праві технологія часто використовується не лише як об'єкт прав, а і як інструмент їх здійснення та виконання зобов'язань. Саме тому у роботі обґрунтовано подвійний характер категорії «технологія» — як нематеріального об'єкта цивільного обороту і як функціонального механізму. Такий підхід дозволяє адекватніше відобразити реальну роль цифрових технологій у сучасних цивільних правовідносинах.

К.ю.н., доцент Юрій ПЛЮКОВ: Скажіть, будь ласка, яким чином цифрове середовище впливає на співвідношення прав інтелектуальної власності та інших цивільних прав?

Сергій БУДАРНИЙ: Дякую за запитання! Цифрове середовище змінює традиційні уявлення про межі та способи здійснення цивільних прав, посилюючи їх взаємодію та взаємозалежність. Права інтелектуальної власності у цифровому просторі реалізуються у постійному зв'язку з зобов'язальними правами, насамперед через ліцензійні та платформні договори. Водночас чітко простежується автономність прав інтелектуальної власності від права власності на матеріальні носії, що особливо актуалізується у цифровому обігу. Цифрове середовище також загострює конфлікти між майновими та особистими немайновими правами, зокрема між правом на недоторканність твору та свободою вираження поглядів. У зв'язку з цим у роботі обґрунтовано необхідність застосування балансуючого підходу з урахуванням контексту цифрових комунікацій.

К.ю.н., доцент Юрій ГАВДЬО: Сергій Володимирович, скажіть, будь ласка, у чому полягає специфіка правового статусу цифрових платформ як суб'єктів правовідносин у сфері інтелектуальної власності?

Сергій БУДАРНИЙ: Дякую за запитання! Цифрові платформи формують особливу групу суб'єктів правовідносин, які не є класичними правовласниками, але відіграють ключову роль у створенні, поширенні та монетизації цифрового контенту. Їх правовий статус характеризується поєднанням обмеженої відповідальності з покладенням обов'язків щодо реагування на порушення прав інтелектуальної власності. Платформи фактично здійснюють нормативний вплив через умови користування та алгоритмічні механізми поширення контенту. Це зумовлює необхідність розглядати їх не лише як технічних посередників, а як активних учасників цивільних правовідносин. У роботі доведено, що ефективність захисту прав у цифровому середовищі значною мірою залежить від належного цивільно-правового регулювання діяльності таких суб'єктів.

доктор юридичних наук, професор Валентина СЛОМА: Сергій Володимирович, скажіть, будь ласка, чи можна вважати смарт-контракти повноцінним цивільно-правовим договором у сфері інтелектуальної власності?

Сергій БУДАРНИЙ: Дякую за запитання! Смарт-контракти мають дуалістичну правову природу, оскільки поєднують у собі технологічний код і потенційний цивільно-правовий договір. Автоматичне виконання умов не замінює правову природу зобов'язання, а лише визначає особливий спосіб його реалізації. У роботі обґрунтовано, що смарт-контракт може визнаватися цивільно-правовим договором за умови відповідності загальним вимогам цивільного законодавства щодо волевиявлення сторін, предмета та правових наслідків. Водночас на практиці смарт-контракти не усувають юридичних ризиків, пов'язаних з обсягом переданих прав і захистом особистих немайнових прав автора. Тому вони мають розглядатися як доповнення, а не заміна традиційних договірних конструкцій.

викладач Іван МЕЛЬНИК: Сергій Володимирович, скажіть, будь ласка, які основні напрями вдосконалення цивільного законодавства України у сфері інтелектуальної власності Ви вважаєте пріоритетними?

Сергій БУДАРНИЙ: Дякую за запитання! Основним напрямом удосконалення цивільного законодавства є його адаптація до умов цифровізації з урахуванням принципу технологічної нейтральності. Це передбачає визначення спеціального правового статусу цифрових копій та цифрового обігу об'єктів інтелектуальної власності. Важливим є розвиток адаптивних ліцензійних моделей і підвищення прозорості ліцензійних умов, особливо у платформному середовищі. Також обґрунтовано доцільність запровадження критеріїв оцінки справедливого використання у цифровому контексті для підвищення передбачуваності правозастосування. У сукупності ці заходи сприятимуть формуванню збалансованої моделі захисту прав правовласників, користувачів і цифрових платформ.

ВИСНОВОК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

доктор юридичних наук, професор Москалюк Надія Богданівна (науковий керівник) зазначила, що аспірантом Бударним Сергієм Володимировичем повністю виконано освітньо-наукову програму за третім освітнім рівнем доктора філософії PhD зі спеціальності 081 «Право».

Науковим керівником у висновку було зазначено, що Дисертаційне дослідження присвячене актуальній та міждисциплінарній проблемі цивільно-правового регулювання використання цифрових технологій із фокусом на права інтелектуальної власності, що набуває особливої значущості в умовах цифровізації економіки та трансформації цивільного обороту. Обрана тема є своєчасною й відповідає сучасним потребам розвитку цивільного права з огляду на активне впровадження цифрових платформ, програмного забезпечення, технологій штучного інтелекту, блокчейну, смарт-контрактів і NFT у сферу приватноправових відносин.

Актуальність дослідження обґрунтована необхідністю переосмислення традиційних цивілістичних конструкцій у контексті появи нових цифрових об'єктів і форм реалізації прав інтелектуальної власності. Дисертант переконливо доводить, що чинне цивільне законодавство України не завжди адекватно враховує специфіку цифрових об'єктів, що спричиняє колізії у правозастосуванні, ускладнення договірного регулювання та проблеми ефективного судового захисту. У цьому аспекті робота має не лише теоретичне, а й вагоме практичне значення.

Дисертація характеризується чітко визначеною метою, логічно сформульованими завданнями та внутрішньою послідовністю викладу матеріалу. Об'єкт і предмет дослідження визначені коректно та повністю відповідають темі роботи. Позитивно слід відзначити комплексний підхід автора, який охоплює аналіз правової природи об'єктів і суб'єктів прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі, а також договірні й технологічні механізми реалізації та захисту відповідних прав.

Методологічна база дослідження є ґрунтовною та адекватною поставленим завданням. Дисертант уміло поєднав загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання, що забезпечило глибину аналізу, обґрунтованість висновків і наукову достовірність отриманих результатів. Робота спирається на широку нормативну, емпіричну та доктринальну базу, включаючи національне та міжнародне законодавство, судову практику, а також праці вітчизняних і зарубіжних учених.

Положення наукової новизни мають самостійний і недекларативний характер та є результатом послідовного наукового пошуку. Автор обґрунтовує необхідність комплексного цивільно-правового підходу до регулювання використання цифрових технологій, пропонує напрями вдосконалення договірних механізмів реалізації прав інтелектуальної власності та підходи до підвищення ефективності цивільно-правового захисту у цифровому середовищі з урахуванням європейських і міжнародних стандартів.

Важливою перевагою дисертації є її узгодженість із пріоритетними напрямами державної політики у сфері цифрового розвитку, інноваційної діяльності та охорони інтелектуальної власності. Тематика дослідження відповідає положенням Цілей сталого розвитку України до 2030 року, Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України та проєктним документам у сфері розвитку інтелектуальної власності й використання технологій штучного інтелекту.

Актуальність, новизна, обґрунтованість основних наукових положень, висновків і рекомендацій проведеного дослідження та його значимість для юридичної науки та практики свідчить, що дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024 р. № 507), а відтак, може розглядатися на засіданні структурного підрозділу щодо її подальшого захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

ВИСТУПИЛИ:

1. Доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії права та конституціоналізму Західноукраїнського національного університету Андрій КОЛЕСНИКОВ (голова разової ради) зазначив, що дисертація Бударного Сергія Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій» за спеціальністю 081 «Право» є значним науковим досягненням у галузі цивільного права. Автор демонструє глибоке розуміння предмету наукового дослідження, вміння аналізувати складні правові явища та формувати власні наукові позиції. Особливо варто відзначити ґрунтовний аналіз нормативно-правової бази і вміння порівнювати її із європейськими та міжнародними нормативно-правовими актами.

Разом із тим, поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи аспіранта, Колесніков А.П. висловив окремі зауваження. Зокрема, в межах дослідження співвідношення прав інтелектуальної власності та особистих немайнових прав у підрозділі 1.3. дисертант вдало продемонстрував приклад конфлікту між правом на недоторканність твору та правом на свободу вираження поглядів, але варто було ще приділити увагу такому конфлікту як: право на ім'я, честь, гідність і ділову репутацію у цифровому середовищі.

У підсумку було зазначено, що висловлене зауваження має дискусійний характер та не знижує наукову цінність дослідження. Дисертація Бударного Сергія Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій» за спеціальністю 081 «Право» є завершеним самостійним науковим дослідженням, оформленим відповідно до встановлених вимог, містить науково-обґрунтовані положення. Якісні характеристики роботи вказують на її відповідність спеціальності 081 «Право», вимогам Міністерства освіти і науки України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії PhD.

2. Професор кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету Валентина СЛОМА (рецензент), яка зазначила, що дисертаційна робота Бударного Сергія Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій» є актуальною, своєчасною та науково обґрунтованою.

Наукова робота характеризується логічною структурованістю, ґрунтовністю проведеного аналізу та прикладною значущістю одержаних результатів. Дослідник органічно поєднує теоретичні положення з практично орієнтованими рекомендаціями, що підтверджує високий рівень його наукової підготовки. Окремо слід відзначити послідовність дослідження та належну обґрунтованість сформульованих висновків.

Такий підхід дозволив Бударному С.В. не тільки ґрунтовно розкрити теоретичні аспекти досліджуваної проблематики, а й сформулювати

обґрунтовані практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення цивільно-правового регулювання, що свідчить про системність наукового мислення та високий рівень аргументованості отриманих висновків.

Стосовно недоліків та дискусійних положень Слома В.М. зазначила, що в роботі недостатньо уваги приділено питанню захисту персональних даних, зокрема в контексті використання цифрових платформ та алгоритмічних механізмів обробки інформації, а також співвідношенню режиму захисту персональних даних із цивільно-правовими механізмами реалізації та охорони прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі.

Також Слома В.М. звернула увагу на те, що автор не до кінця розкрив питання Межі допустимого використання творів у цифрових комунікаціях, зокрема у частині співвідношення виключних майнових прав автора зі свободою вираження поглядів, інформаційними правами користувачів та особливостями поширення контенту на цифрових платформах.

Проте, на думку Сломи В.М. висловлені зауваження мають дискусійний характер та не знижують цінності наукового дослідження. Якісні характеристики дисертаційної роботи Бударного Сергія Володимировича вказують на її відповідність спеціальності 081 «Право», вимогам Міністерства освіти і науки України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії PhD.

Враховуючи вищенаведене, Слома В.М. вважає, що є всі підстави рекомендувати дисертаційну роботу до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді Західноукраїнського національного університету за спеціальністю 081 «Право».

3. Доктор філософії з права, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Західноукраїнського національного університету Поперечна Ганна Михайлівна (рецензент) зазначила, що дисертація Бударного Сергія Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій» має вагомe теоретичне та практичне

значення й становить цілісну, логічно структуровану та завершену наукову працю. Робота вирізняється чітким і зрозумілим стилем викладу, що сприяє сприйняттю складного за змістом матеріалу.

Автором дисертації належним чином визначено мету й завдання дослідження, а також коректно окреслено його об'єкт і предмет. З урахуванням зазначених елементів дисертант послідовно та результативно застосував загальнонаукові й спеціально-юридичні методи пізнання, що забезпечило всебічний аналіз емпіричних матеріалів і теоретичних джерел та обґрунтованість отриманих наукових висновків.

Поперечна Ганна Михайлівна висловила зауваження, що стосується недостатнього розкриття питання особливостей договорів стосовно цифрового контенту, зокрема у частині визначення їх правової природи, специфіки істотних умов, а також особливостей реалізації та захисту прав сторін у цифровому середовищі.

Проте у підсумку Поперечна Н.М. зазначила, що вказані зауваження мають уточнюючий характер та не занижує позитивної оцінки наукового дослідження. Дисертація Бударного Сергія Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій» відповідає всім встановленим вимогам до такого виду робіт і може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій раді.

В обговоренні дисертаційної роботи також взяли участь всі інші присутні на засіданні.

У своїх виступах члени фахового семінару кафедри зазначили, що дисертаційна робота Бударного Сергія Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій» виконана на актуальну тему. Дисертація відзначається належним рівнем наукової новизни, висновки та пропозиції є науково обґрунтованими. Наукові досягнення здобувача опубліковані у фахових виданнях та апробовані на науково-практичних конференціях.

На підставі результатів обговорення присутні на засіданні

УХВАЛИЛИ:

1. Прийняти висновок щодо дисертаційної роботи Бударного Сергія Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій» як такої, що відповідає вимогам, які заявлені до дисертації.

2. Пропонувати Вченій раді університету прийняти висновок фахового семінару та затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради із захисту дисертації Бударного Сергія Володимировича.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Бударного Сергія Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій»

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету

Стрімкий розвиток цифрових технологій та їх інтеграція у всі сфери суспільного життя створюють нові виклики для цивільного права, особливо у контексті захисту та реалізації інтелектуальної власності. Сьогодні цифрові платформи, програмне забезпечення, штучний інтелект, технології блокчейн, смарт-контракти та NFT не лише стають засобами бізнес-діяльності та комунікації, а й формують самостійні об'єкти цивільних правовідносин. Це призводить до необхідності переосмислення традиційних цивілістичних конструкцій, таких як об'єкти права власності, договірні механізми, майнові та немайнові права, а також правовий статус суб'єктів у цифровому середовищі.

Особливу актуальність тема набуває в умовах цифровізації економіки та суспільства, коли більшість цифрових продуктів і технологій є результатами інтелектуальної діяльності. Це стосується не лише класичних об'єктів авторського права, суміжних прав та прав промислової власності, але й цифрових творів, програмного забезпечення, баз даних, алгоритмів ШІ та віртуальних об'єктів, що активно обертаються в онлайн-середовищі. У цьому контексті проблематика інтелектуальної власності стає центральною при оцінці цивільно-правового регулювання використання цифрових технологій, оскільки ефективний правовий захист правовласників та контроль за законним використанням цифрових об'єктів визначає довіру до цифрового середовища та сприяє розвитку інновацій.

Наукова та практична значущість дослідження підсилюється тим, що чинне цивільне законодавство України не завжди адекватно враховує особливості цифрових об'єктів інтелектуальної власності. Це створює колізії у

правозастосуванні, труднощі при укладенні і виконанні договорів щодо цифрових об'єктів, а також ускладнює забезпечення ефективного захисту майнових і немайнових прав у цифровому середовищі.

Крім того, у сучасних умовах глобальної цифровізації виникає суттєва потреба узгодження національних правових норм із міжнародними та європейськими стандартами, які регулюють використання цифрових технологій та захист інтелектуальної власності. Такі стандарти формуються на базі багатосторонніх угод та нормативних актів, що мають загальне значення для правового регулювання цифрових відносин на світовому і регіональному рівнях. Зокрема, ключову роль у встановленні міжнародних стандартів у сфері інтелектуальної власності відіграє Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), яка адмініструє низку універсальних угод і сприяє гармонізації національних правових систем у цій сфері, формуючи сприятливе середовище для розвитку інновацій та захисту прав правовласників у цифровому середовищі.

На рівні Європейського Союзу правове регулювання цифрових технологій і захисту інтелектуальної власності здійснюється через низку директив, регламентів та рекомендацій, що створюють єдині стандарти для держав-членів. Узгодження національного цивільного законодавства з міжнародними та європейськими стандартами не лише сприятиме підвищенню ефективності правового захисту інтелектуальної власності у цифровому середовищі, але й створить передумови для гармонізації правових підходів, сприятиме інтеграції України у міжнародний цифровий ринок та забезпечить дотримання базових стандартів правового регулювання у сфері цифрових технологій та інтелектуальної власності на глобальному рівні.

Таким чином, актуальність дисертаційного дослідження обумовлена потребою комплексного цивільно-правового осмислення використання цифрових технологій, зокрема у сфері інтелектуальної власності, що дозволяє: забезпечити науково обґрунтовану доктрину цивільного права у нових

цифрових реаліях; підвищити ефективність договірної та судового захисту прав правовласників; сприяти вдосконаленню законодавства України з урахуванням сучасних міжнародних стандартів; забезпечити правову передбачуваність та безпеку учасників цифрового обороту.

Тематика дослідження відповідає завданням, визначеним у «Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року» (затвердженим Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), «Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та операційного плану заходів з її реалізації у 2025—2027 роках», схваленій Розпорядженням КМУ 31 грудня 2024 року № 1351-р., «Проекту Національної стратегії розвитку інтелектуальної власності до 2030 року», «Концепції Державної цільової науково-технічної програми з використання технологій штучного інтелекту в пріоритетних галузях економіки на період до 2026 року», схваленій Розпорядженням КМУ від 13 квітня 2024 р. № 320-р.

Мета, завдання та методи дослідження.

Об'єкт та предмет дослідження

Метою дослідження є встановлення цивільно-правових аспектів регулювання використання цифрових технологій із акцентом на права інтелектуальної власності на основі аналізу теоретичних концепцій, законодавства України, міжнародно-правових і європейських стандартів, а також формування напрямів удосконалення цивільного законодавства і практики правозастосування.

Для досягнення поставленої мети у роботі поставлено наступні *завдання*:

- проаналізувати генезу цивільно-правового регулювання використання цифрових технологій та їх вплив на розвиток цивільних правовідносин;
- дослідити еволюцію доктринальних підходів і законодавчого регулювання інтелектуальної власності у цифровому середовищі;
- проаналізувати співвідношення прав інтелектуальної власності та інших цивільних прав у цифровому середовищі;

- з'ясувати правову природу та класифікацію об'єктів інтелектуальної власності у цифровому середовищі;
- охарактеризувати суб'єктів прав інтелектуальної власності та їх правовий статус у відносинах щодо використання цифрових технологій;
- проаналізувати механізми та інструменти реалізації цивільних прав інтелектуальної власності в цифровому середовищі;
- дослідити порушення прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі;
- проаналізувати особливості цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності в умовах цифровізації;
- встановити проблеми та обґрунтувати напрями вдосконалення цивільного законодавства України щодо використання цифрових технологій.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі використання цифрових технологій для створення, розповсюдження та захисту об'єктів інтелектуальної власності, зокрема за участю цифрових платформ, програмного забезпечення, смарт-контрактів, блокчейну та NFT.

Предметом дослідження є цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій.

Для досягнення мети та виконання завдань дисертації застосовано комплекс методів наукового пізнання, що забезпечив системний, міждисциплінарний підхід до дослідження цивільно-правового регулювання використання цифрових технологій. Діалектичний метод сприяв комплексному пізнанню проблематики цивільно-правового регулювання цифрового використання об'єктів інтелектуальної власності та аналізу причинно-наслідкових зв'язків між технологічними змінами та правовими нормами (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 2.3, 3.1). Догматичний метод дозволив здійснити глибокий аналіз чинного цивільного законодавства України та міжнародних нормативних актів у сфері інтелектуальної власності й цифрових технологій, дослідити практику застосування цивільних норм, а також уточнити й

інтерпретувати ключові поняття (підрозділи 1.2, 1.4, 2.2, 2.3, 3.2). Історичний метод дозволив прослідкувати розвиток цивільно-правового регулювання використання цифрових технологій, еволюцію доктринальних підходів до інтелектуальної власності у цифровому середовищі (підрозділи 1.1, 1.2). Порівняльний метод дав змогу виокремити та оцінити різні національні й міжнародні підходи до регулювання прав інтелектуальної власності, дослідити доцільність гармонізації українського законодавства з нормами ЄС та міжнародними стандартами (підрозділи 1.2, 2.3, 3.3). Герменевтичний метод застосовано для з'ясування сутності ключових понять і для інтерпретації положень міжнародних і національних нормативних актів у сфері цифрового використання об'єктів ІВ (підрозділи 1.2, 1.3, 2.3, 3.1, 3.2). Метод системно-структурного аналізу забезпечив дослідження взаємозв'язків між елементами цивільно-правового регулювання цифрового використання ІВ (підрозділи 2.2, 2.3). Статистичний метод застосовано для оцінки тенденцій використання цифрових технологій у сфері ІВ та аналізу судової практики щодо захисту прав у цифровому середовищі (підрозділи 3.1, 3.3). Метод моделювання дозволив сформулювати авторські пропозиції щодо вдосконалення цивільного законодавства та практики правозастосування у сфері цифрових технологій, (підрозділи 2.3, 3.2, 3.3).

Для забезпечення комплексного підходу також використано допоміжні методи наукового пізнання: аналіз, синтез, абстрагування, індукцію та дедукцію, які дозволили систематизувати матеріал і сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення цивільно-правового регулювання використання цифрових технологій.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація може бути віднесена до однієї з перших дисертаційних робіт у відповідній сфері, оскільки вона має комплексний цивілістичний характер, акцентуючи увагу на проблематиці інтелектуальної власності у цифровому середовищі. У результаті

проведеного дослідження зроблено ряд концептуальних висновків, обґрунтовано низку нових наукових положень, які можуть бути використані для модернізації цивільно-правового регулювання використання цифрових технологій. Основні з них такі:

У дисертації *уперше*:

- запропоновано цифрові технології у цивільно-правовому вимірі визначати як сукупність технічних, програмних та алгоритмічних інструментів, що функціонують у цифровому (переважно інтернет-) середовищі та виступають технологічною платформою формування, трансформації й реалізації цивільних правовідносин;

- доведено, що оптимальною моделлю правового регулювання цифрових об'єктів є гібридний підхід, за якого: визнається нематеріальна природа цифрових благ; заперечується повне перенесення класичного режиму права власності; допускається використання окремих речово-правових елементів настільки, наскільки це виправдано цілями цивільного обороту; перевага надається спеціальним, диференційованим правовим режимам у поєднанні з загальними засадами цивільного права;

- запропоновано класифікацію цифрових об'єктів права інтелектуальної власності за класифікаційною характеристикою – тип продукту та специфіка його створення, поширення і використання у цифровому середовищі. При цьому запропоновано виділяти: програмне забезпечення та алгоритми; цифрові твори мистецтва; бази даних та інформаційні масиви; нові форми цифрових активів (NFT, віртуальні об'єкти, контент у метавсесвітах);

- запропонована система концептуальних критеріїв «цифрового використання» об'єктів інтелектуальної власності, що дозволяє комплексно охарактеризувати специфіку реалізації виключних прав у цифровому середовищі та слугує теоретичною основою для вдосконалення цивільно-правового регулювання у цій сфері;

Удосконалено:

- розуміння категорія «технологія», що еволюціонує від допоміжного терміна до самостійно значущого цивільно-правового феномена. Вона формується як збірний об'єкт, який інтегрує різні результати інтелектуальної діяльності та виступає ключовою ланкою між правом інтелектуальної власності й договірним регулюванням у цифровому та інноваційному середовищі;

- науковий підхід до співвідношення свободи творчості та прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі, шляхом обґрунтування необхідності врахування не лише нормативно-правових обмежень цих прав, а й впливу цифрових платформ, алгоритмічних механізмів поширення контенту та користувацьких угод на фактичну реалізацію свободи вираження поглядів і здійснення прав інтелектуальної власності. Доповнено, що у цифровому середовищі баланс між зазначеними правами має визначатися з урахуванням специфічних форм творчого використання контенту (реміксів, пародій, мемів), а також ролі автоматизованих засобів контролю, які можуть істотно впливати на межі допустимого обмеження свободи творчості.

Набули подальшого розвитку:

- позиція, що розглядає цифрові технології не як суто технічний елемент, а як системоутворюючий чинник трансформації цивільно-правового регулювання;

- позиція, що цифрові технології змінюють не лише об'єкти цивільних прав, а й сам механізм їх здійснення через доповнення, що для ефективного правового регулювання цифрових благ вирішальним є не формальне ототожнення їх із речами, а визнання специфіки цифрового середовища, у якому ключовим юридично значущим елементом виступає правомірний доступ;

- висновок про доцільність реформування законодавства у сфері промислової власності, зумовлену цифровізацією;

- висновок, що права інтелектуальної власності у цифровому середовищі займають особливе місце в системі цивільних прав, поєднуючи риси самостійного правового інституту та специфічної групи суб'єктивних

цивільних прав, характеризуючись автономністю та подвійною природою, що зумовлює потребу в адаптації традиційних цивільно-правових конструкцій і формуванні нових підходів до їх реалізації та захисту;

- обґрунтування доцільності впровадження правового статусу «активного користувача», що дозволить законодавчо формалізувати нові ролі користувачів у цифровому середовищі, зменшити конфлікти між авторами, платформами та користувачами, а також забезпечити ефективне регулювання обігу цифрового контенту;

- думка, що ліцензійний договір може містити обмеження щодо використання об'єктів ІВ у формі заборони на модифікацію, публічного виконання чи передачу третім особам без додаткової згоди правовласника із вказівкою про необхідність доповнення її положенням про те, що в умовах цифровізації договірні обмеження повинні не лише фіксувати заборони, а й бути трансформовані у технічно реалізовані правила використання (machine-readable licensing), які автоматично застосовуються в цифрових системах і платформах;

- теза про те, що смарт-контракти у сфері інтелектуальної власності трансформують традиційні моделі ліцензування, переводячи їх у режим автоматизованого та самовиконуваного правового регулювання, проте із доповненням, що така модель не усуває потреби у правовій інтерпретації закодованих умов і їх узгодженні з імперативними нормами авторського права;

- думка, що блокчейн підвищує довіру до цифрового ринку, оскільки всі транзакції відбуваються у незмінному та доступному для перевірки реєстрі, проте із застереженням, що незмінність і публічність реєстру сама по собі не гарантує повної юридичної захищеності;

- доктрина цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності як пріоритетного механізму реагування на цифрові порушення, в якій обґрунтовано, що саме цивільно-правові засоби (припинення порушення, судові заборони, компенсація) є найбільш адаптивними до умов цифрового

середовища порівняно з кримінально-правовими та адміністративно-правовими інструментами, з огляду на масовість, швидкість та транскордонний характер цифрових правопорушень;

- підходи до поєднання традиційних цивільно-правових засобів захисту з новими формами цифрового правозастосування, зокрема щодо судових заборон, компенсаційних моделей та арешту цифрових активів, що дозволяє розглядати захист прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі як динамічну правову систему, здатну до подальшої еволюції.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Дисертаційна робота Олійника Юрія Ігоровича має чітку логічно побудовану структуру, що відповідає вимогам до характеру та змісту наукових праць.

Якісний аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить про те, що наукові положення, висновки, рекомендації, які сформульовані у дисертації, є теоретично обґрунтованими та достовірними. Достовірність отриманих результатів дослідження забезпечується тим, що вони отримані автором в результаті використання загальнонаукових та спеціально-правових методів наукового пізнання. У дисертації застосовано комплекс методів наукового пізнання, зокрема діалектичний, догматичний, історичний, порівняльний, герменевтичний, системно-структурний, статистичний та моделювання, а також допоміжні методи (аналіз, синтез, абстрагування, індукція, дедукція), що забезпечило глибокий, системний та міждисциплінарний підхід до дослідження цивільно-правового регулювання використання цифрових технологій.

Наукові положення, висновки й рекомендації відзначаються достовірністю, яка забезпечена використанням значної кількості нормативно-правових актів та фахової літератури.

Практичне значення роботи

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що дисертаційне дослідження має теоретико-прикладний характер, а сформульовані у ньому висновки та пропозиції можуть бути використані у:

науково-дослідній діяльності – для подальшого вивчення та наукового аналізу цивільно-правових аспектів використання цифрових технологій, зокрема у сфері інтелектуальної власності;

правотворчій діяльності – під час удосконалення положень цивільного законодавства України, спрямованих на регулювання використання цифрових технологій, а також у процесі гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу;

правозастосовній діяльності – у практиці судів, органів державної влади та суб'єктів господарювання при вирішенні спорів, пов'язаних із реалізацією та захистом прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі, укладенням і виконанням цивільно-правових договорів щодо використання цифрових технологій;

навчальному процесі закладів вищої освіти – під час викладання та методичного забезпечення навчальних дисциплін «Цивільне право», «Право інтелектуальної власності», «ІТ-право», «Цифрові права та технології», а також при підготовці навчально-методичних матеріалів і проведенні лекційних та практичних занять.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні положення та результати цього дослідження відображені у 9 наукових публікаціях, з-поміж яких 3 статті опубліковано у фахових наукових виданнях України, 1 стаття – у зарубіжному науковому періодичному виданні, 5 тез – у матеріалах наукових конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Бударний С.В. Правовий статус криптовалют та інших віртуальних активів у цивільному праві. *Наше право*. 2022. № 4. С. 268-275.

2. Бударний С.В. Правове регулювання цифрових платформ: обов'язки, відповідальність та механізми захисту користувачів. *Європейські перспективи*. 2023. № 4. С. 302-310.

3. Serhii Budarnyi. The right to protection of personal data in the digital environment: national and international aspects. *Legal, Economic Science and Praxis*. 2024. № 12. P. 54-58.

4. Бударний С.В. Укладання та виконання електронних договорів: проблеми та перспективи їх вирішення. *Право UA*. 2025. № 1. С. 432-440.

Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Бударний С.В. До питання про визначення правового статусу цифрових активів у контексті цивільного права. Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції «Російсько-українська війна: право, безпека, світ» (м. Тернопіль, 29-30 квітня 2022 року). Тернопіль, 2022. С. 424-428.

6. Бударний С.В. Юридична сила електронних контрактів: проблеми та перспективи для розвитку національного законодавства. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 року). Тернопіль, 2023. С. 494-498.

7. Бударний С.В. Поняття цифрової технології в національній та міжнародній правовій доктрині. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Пріоритети зміцнення безпеки держави та підвищення ефективності правоохоронної діяльності: національні та міжнародні контексти» (м. Тернопіль, 19 квітня 2024 р.). С. 118-125.

8. Бударний С.В. Цифрові права у контексті сучасних юридичних систем: перспективи і виклики. Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теоретичні питання юриспруденції і проблеми

правозастосування: виклики XXI століття». (м. Харків, 7 черв. 2024 р.). Харків, 2024. С. 174-178.

9. Бударний С.В. Регулювання персональних даних в Україні: нові виклики та перспективи в умовах цифрових технологій. Матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції *«Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід»* (м. Тернопіль, 19–20 квітня 2024 року). Тернопіль, 2024. С.384-387.

Текст дисертаційної роботи пройшов перевірку на наявність текстових запозичень StrikePlagiarism.com. За результатами перевірки виявлено відсутність текстових запозичень без належного посилання на джерело та встановлено, що дисертаційна робота Бударного Сергія Володимировича на тему *«Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій»* відповідає принципам академічної доброчесності.

Апробація матеріалів дисертації

Результати дисертаційного дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях: VI міжнародна науково-практична конференція *«Російсько-українська війна: право, безпека, світ»* (м. Тернопіль, 29-30 квітня 2022 року), VII міжнародна науково-практична конференція *«Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід»* (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 року), всеукраїнська науково-практична конференція *«Пріоритети зміцнення безпеки держави та підвищення ефективності правоохоронної діяльності: національні та міжнародні контексти»* (м. Тернопіль, 19 квітня 2024 р.), IX всеукраїнська науково-практична конференція *«Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття»* (м. Харків, 7 червня 2024 р.), VIII міжнародна науково-практична конференція *«Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід»* (м. Тернопіль, 19–20 квітня 2024 року).

Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертаційна робота виконана українською мовою з дотриманням наукового стилю, відзначається цілісністю, логічною послідовністю, смисловою завершеністю та точним і коректним використанням спеціальної термінології. Основні матеріали, результати досліджень, висновки та рекомендації викладені стисло, об'єктивно й зрозуміло, що робить їх доступними для сприйняття.

**Відповідність дисертації нормативно встановленим вимогам та
можливість подання до захисту**

Враховуючи актуальність теми дисертації, обґрунтованість отриманих результатів, наукову новизну і практичне значення дослідження, повноту викладення матеріалів дисертації в наукових працях, що відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024 р. № 507) та напряму наукового дослідження освітньо-наукової програми ЗУНУ, структурний підрозділ рекомендує подати дисертаційну роботу Бударного Сергія Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій» за спеціальністю 081 «Право» до захисту в разову спеціалізовану вчену раду.

У результаті розгляду дисертації Бударного Сергія Володимировича та повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

1. Пропонувати Вченій раді університету такий склад разової спеціалізованої вченої ради:

Головою разової спеціалізованої вченої ради призначити:

доктора юридичних наук, доцента, Колеснікова Андрія Павловича,
доцента кафедри теорії права та контитуціоналізму Західноукраїнського національного університету.

Рецензентами:

доктора юридичних наук, професора, Слону Валентину Миколаївну,
професора кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського
національного університету;

доктора філософії з права, доцента, Поперечну Ганну Михайлівну,
доцента кафедри міжнародного та європейського права Західноукраїнського
національного університету.

Опонентами:

доктора юридичних наук, доцента, Іващенко Віктора Анатолійовича,
завідувача кафедри інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького;

кандидата юридичних наук, доцента, Чомахашвілі Олену Шотаєвну,
провідного наукового співробітника відділу прав людини та прав
інтелектуальної власності в сфері охорони здоров'я НДІ інтелектуальної
власності НАПрН України.

Рекомендувати новоствореній разовій спеціалізованій вченій раді
прийняти дисертаційну роботу Бударного Сергія Володимировича на тему
«Цивільно-правове регулювання використання цифрових технологій» до
захисту.

Головуючий на засіданні:

Кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри безпеки та
правоохоронної діяльності

Західноукраїнського національного університету

Роман ОЛІЙНИЧУК